

Iktatószám: 06-7918-10/2009.

Címzett:

Hódmezővásárhely Megyei Jogú Város Közgyűlése

Tárgy:

Tájékoztató a mezőgazdasági termelők, egyéni és társas vállalkozások helyzetéről

Az anyagot készítette:

Lakosságszolgálati Iroda

Az anyagot látta:

.....
.....
.....
.....
.....

Véleményezésre megküldve:

Valamennyi bizottságnak

Sokszorosításra érkezett:

Napirend kapcsán meghívandó személyek:

Tárgy: Tájékoztató a mezőgazdasági termelők, egyéni és társas vállalkozások helyzetéről

Hódmezővásárhely Megyei Jogú Város Közyűlésének

Helyben

Tisztelt Közyűlés!

A magyar mezőgazdaság a nemzetgazdaság egyik meghatározó ágazata. Az ország egyedi természeti adottságai, a domborzati viszonyok, a klimatikus tényezők és a kiváló termőképességű talajok a legtöbb kultúrnövény termelésében potenciálisan kiemelkedő minőségű és mennyiségű eredmények elérését teszik lehetővé, és az elmúlt egy évezred alatt megalapozott agrárkultúra létrejöttét biztosították. Hódmezővásárhely a több évszázados agrártradíciókkal, jelentős nagyságú és jó minőségű termőterületeivel meghatározó szerepet játszott és játszik az ágazat életében.

1. Természeti adottságok és viszonyok

A növénytermesztés legfontosabb erőforrása termőterülete, pontosabban annak a legfelső rétege, a talaj. A talajok minőségét kialakulásuk körülményei határozzák meg. Azonos genetikai típusba azok a talajok tartoznak, amelyek hasonló környezeti tényezők együttes hatására alakultak ki, és a talajfejlődés során hasonló fejlettségi állapotot értek el.

Magyarország talajainak minősége változatos. A talajok többségének szerkezete, termőréteg vastagsága, víz-, levegő- és hőgazdálkodása, adszorpciós tulajdonságai, tápanyag gazdálkodása, szervesanyag-tartalma, biológiai aktivitása kedvező, és ennek köszönhetően termőképessége nagy. A termőterület minősége nemzetközi szinten kiemelkedő, az országon belül azonban szélsőséges eltérések tapasztalhatók.

Hódmezővásárhely, illetve a hozzákapcsolódó kistérség Csongrád megye tiszántúli részén, a Körösök és a Maros folyó által lehatárolt **Körös-Maros közti síkság** területén helyezkedik. A kistérség két kistáját, a **Dél-Tisza völgyét** és a **Csongrádi-síkot** érinti.

A Dél-Tisza völgye ártéri szintű síkság, melynek tengerszint feletti magassága 77 és 91 méter közötti. A felszínen többnyire öntésiszap van, amely lefelé réti agyagba, agyagos iszapba, majd durvuló folyóvízi üledékbe megy át, kiegészülve a néhol megtalálható parti dűnék homokanyagával. Ebben a hosszan elnyúló folyóvölgyi kistájban a legnagyobb területi részarányal réti öntés és réti talajok alakultak ki. A Csongrádi-sík tengerszint feletti magassága 80 és 101 méter közötti. A kistáj földtani adottságaira jellemzően az agyagos, iszapos felszín-közeli üledékeket keletről nyugatra egyre vastagodó infúziós (ártéri) lösztakaró fedi. Ehhez jelentős hasznosítható építőipari nyersanyag előfordulások kötődnek: téglanyag, illetve az egykori medrek vonalain homok. Az igen kiterjedt kistáj takarója viszonylag változatos. A csernozjom talajtípusok a

talajtakaró összfelületének nagyobb részét teszik ki. Ezen belül a legnagyobb területre agyagos vályog, vályog mechanikai összetételű, gyengén savanyú kémhatású, mélyben sós réti csernozjom talajok terjednek ki. A védett árterén a humuszos öntéstalajok, a hullámtéri részen pedig nyers öntéstalajok jellemzőek.

A fenti természeti adottságokból következően tehát számottevő ipari nyersanyag nincs, viszont mezőgazdaságilag jól hasznosítható, értékes termőterületek találhatók. A talajtani adottságok (*réti, réti öntés, csernozjom*) a szántóföldi művelésnek kedveznek elsősorban, míg az arra kevésbé alkalmas területeket (*réti szolonyecsek*) nagyobb részt rét vagy legelőként hasznosítják, az egyéb talajokon (*mészlepedékes csernozjomok, mélyben sós mészlepedékes csernozjomok és mélyben sós csernozjomok*) erdőművelést folytatnak.

Ezen természeti adottságok, a nagy termőképességű csernozjomok döntő súlyának következményeként jellemzően agrártáj, kultúrtáj alakult ki tanyás térségekkel, a homokterületeken némi gyümölcsös (Kishomok), szőlő (Sóshalom) ültetvényekkel. Szintén a talajadottságoknak tudható be a táj fában szegény volta is. A térség teljes egészében a pannóniai flóratartomány Tiszántúli flórajáráshoz tartozik. A térségre jellemző a gerinctelen állatok nagy diverzitása, a kivételesen gazdag madárvilág és az apróvadas állatállomány, de vadászható nagyvadként megjelenik az őz, néha szarvas és a hullámtéren vaddisznó, valamint apróvaddként a mezei nyúl és a fácán.

2. A termőföld minősége, a földárak alakulása

A termőföld minőségének mértékegysége az aranykorona, amit Magyarországon még a XIX. században vezettek be, és azóta is használatban van. Az aranykorona értéknek (AK) nincs közvetlen összefüggése a terület talajtípusával és talajösszetételével. A minősítés alapja a különböző művelési ágakhoz tartozó viszonylag homogén területek hozadéka, illetve tiszta jövedelme, továbbá termelési költségei, ami becsléssel határoztak meg.

A Földmérési és Távérzékelési Intézet (FÖMI) adatainak felhasználásával számított mutatók szerint a mezőgazdasági terület átlagos aranykorona értéke országosan közelíti a 20 aranykoronát. Ez az érték a hét régió közül a Dél-Alföldön a legmagasabb (22 AK/ha), ami a elsősorban a kiterjedt jó minőségű szántóterületeknek köszönhető. A másik végletet Észak-Alföld (18 AK/ha) képviseli, amely viszonylag sok szikes és lápos területet foglal magában.

A földek átlagos aranykorona-értéke művelési ágak szerint

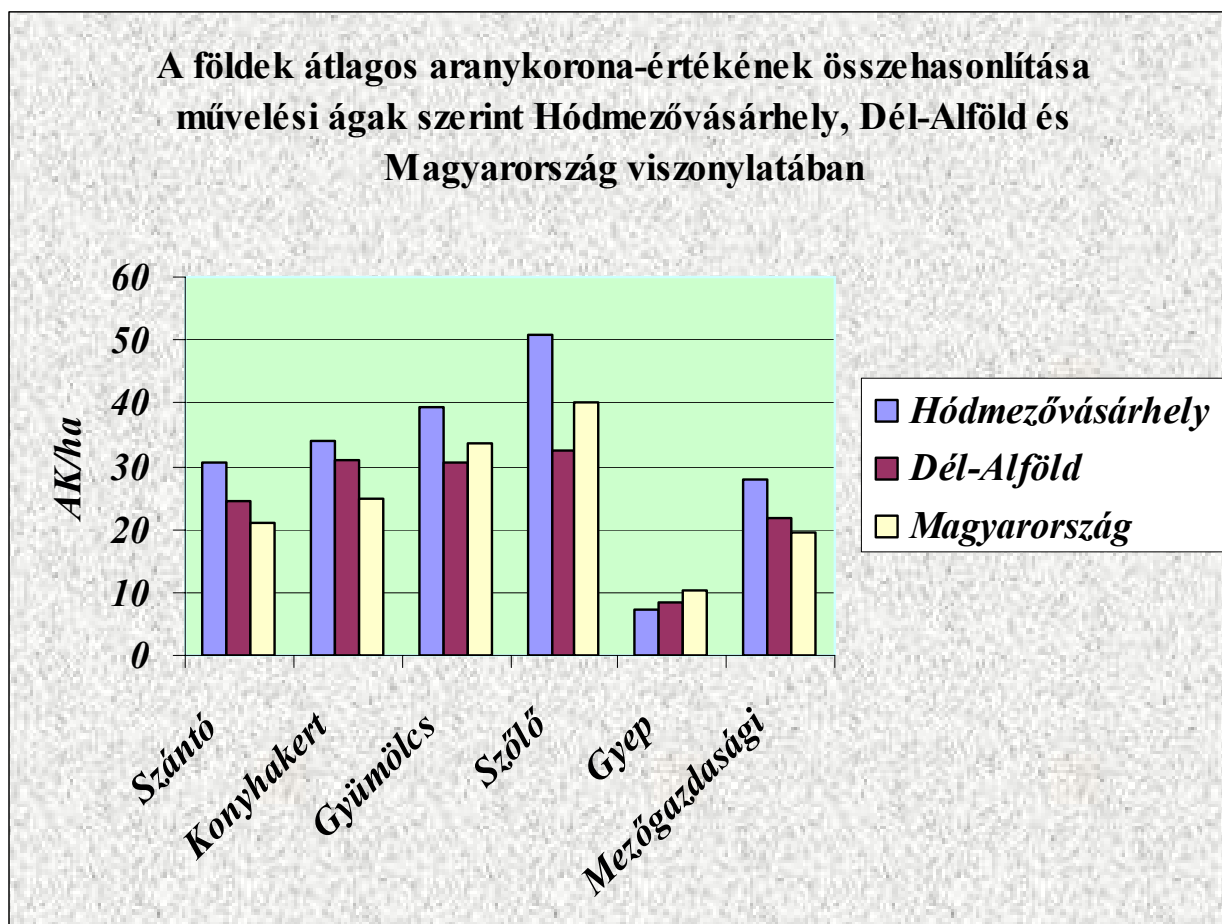
Régió	Szántó	Konyha- kert	Gyü- mölcs	Szőlő	Gyep	(AK/ha)
						Mezőgaz- dasági
terület átlagos aranykorona-értéke						
Közép-Magyarország	19,7	18,9	30,3	36,0	11,3	18,9
Közép-Dunántúl	21,5	23,3	33,4	48,9	12,9	20,6
Nyugat-Dunántúl	20,6	27,3	34,7	45,7	12,9	20,1
Dél-Dunántúl	21,4	25,4	29,1	42,8	13,8	20,9
Észak-Magyarország	17,7	18,8	22,8	45,2	9,2	16,3
Észak-Alföld	18,7	29,2	40,1	25,5	9,0	17,8
Dél-Alföld	24,4	31,0	30,5	32,3	8,5	21,9
ÖSSZESEN	20,9	24,9	33,8	40,0	10,3	19,6

Az átlagos aranykorona-értékek csak durva tájékozódáshoz nyújtanak segítséget, hiszen egy-egy régió, de még egy-egy megye földjeinek minősége sem egységes. A rendszer bevezetésekor az országot 12 kataszterre, azon belül 80-100 ezer hektáros becslőjárásokra, nagy különbségek esetén azon belül több osztályozási vidékre osztották fel. Ennek ellenére az adatok tükrözik azokat a termőképességbeli különbségeket, amiket a tapasztalat azóta is igazol. Általában – aranykoronában kifejezve – 15 alatt gyenge, 15 és 25 között jó, 25-35 között nagyon jó, afellett extra minőségről lehet beszélni.

A fentieket figyelembe véve Hódmezővásárhelyen az aranykorona-értékek a következők szerint alakul. (Forrás: Körzeti Földhivatal Hódmezővásárhely, 2009. 04. 06.)

Megnevezés	(AK/ha)					
	Szántó	Konyha- kert	Gyü- mölcs	Szőlő	Gyep	Mezőgaz- dasági
Hódmezővásárhely	30,4	34,0	39,2	50,9	7,2	27,9

Az alábbi összehasonlító adatokból egyértelműen megállapítható, hogy Hódmezővásárhelyen a vizsgált művelési ágak aranykorona-értékei egy kivétellel mind a Dél-Alföld, mind pedig az ország hasonló mutatószámai felett vannak, amelyek kedveznek a kiváló termesztési feltételeknek.

Az Agrárgazdasági Kutató Intézet 2006-ban vállalkozott először arra, hogy felmérje a termőföld árát Magyarországon. Az intézet adatai szerint ekkor egy hektár szántóterület az országban átlagosan 388 ezer forintot ért, a Hódmezővásárhelyt is magában foglaló Dél-Alföldön és Észak-Magyarországon ennél 16 százalékkal kevesebbet, Dél-Dunántúlon 39 százalékkal többet. Természetesen az árak a régiókn belül megyénként, sőt azon belül is a föld minőségétől, fekvésétől, művelési ágától függően széles skálán mozognak. Különösen jó áron lehet értékesíteni a nagyvárosokban, üdülőhelyeken. Az intézet 2006-ban a következő átlagos termőföldárakat mérte fel:

Átlagos termőföldárak, 2006

(ezer Ft/ha)

Régió	Szántó	Gyep	Szőlő	Gyümölcs
Közép-Magyarország	434	327	446	673
Közép-Dunántúl	387	279	834	756
Nyugat-Dunántúl	370	257	735	1437
Dél-Dunántúl	540	215	1358	1119
Észak-Magyarország	329	107	1453	964
Észak-Alföld	353	107	395	823
Dél-Alföld	326	192	416	468
ÖSSZESEN	388	184	815	859

A gyepek és ültetvények értéke között térségenként többszörös különbségek alakultak ki. Azokban a régiókban például, ahol minőségi bortermelés folyik, a szőlőterület ára kétszeresen haladja meg az átlagot. Hasonló az összefüggés a hagyományos gyümölcsstermelő régiókban is.

Hódmezővásárhely vonatkozásában konkrét felmérési adatok nincsenek, de az ingatlanok értékbecslésével foglalkozó LIMIT Kft. tájékoztatása szerint, amennyiben az aranykorona-értéknek megfelelő árakat vizsgáljuk, akkor 20 és 40 ezer forint közötti aranykoronánkénti árral lehet számolni. A hektárra vetített árak pedig a következők:

- szántó: 500-600 ezer forint/hektár
- gyep: 250 ezer forint/hektár
- szőlő, gyümölcs: 600 ezer – 1,2 millió forint/hektár

Hódmezővásárhelyen működő gazdálkodóktól szerzett információ szerint, nagyobb, összefüggő szántóterület esetén előfordult az 1 millió forintos hektáronkénti ár is.

Magyarország, a többi csatlakozó országhoz hasonlóan legalább 7 éves átmeneti időszakot kapott a külföldiek földvásárlására vonatkozó uniós szabályok alkalmazása alól. A moratórium tehát 2011-ben – ha nem hosszabbítják meg – lejár, amikortól a szakértők jelentős áremelkedésre számítanak. A forgalomképes, 25-30 hektárnál nagyobb területű, jó minőségű hazai földek ára 4-5 éven belül megközelítheti a 2 és fél milliós uniós átlagot.

3. A földterület művelési ág szerinti szerkezete

A mezőgazdasági területek használatának módját a művelési ágak, illetve azok szerkezete fejezi ki. Hódmezővásárhely területe mintegy 49 ezer hektár, ennek 87,5 százaléka (közel 43 ezer hektár) termőterület, a többi pedig művelés alól kivett (például utak, vasutak, ipari telephelyek, település beépített részei által elfoglalt) terület.

A 43 ezer hektárt kitevő termőterületből 40,5 ezer hektár áll (94 %) rendszeres mezőgazdasági művelés alatt, az erdő és fásított terület termőterületen belüli hányada 4,8 százalék, a nádasé 0,2 százalék.

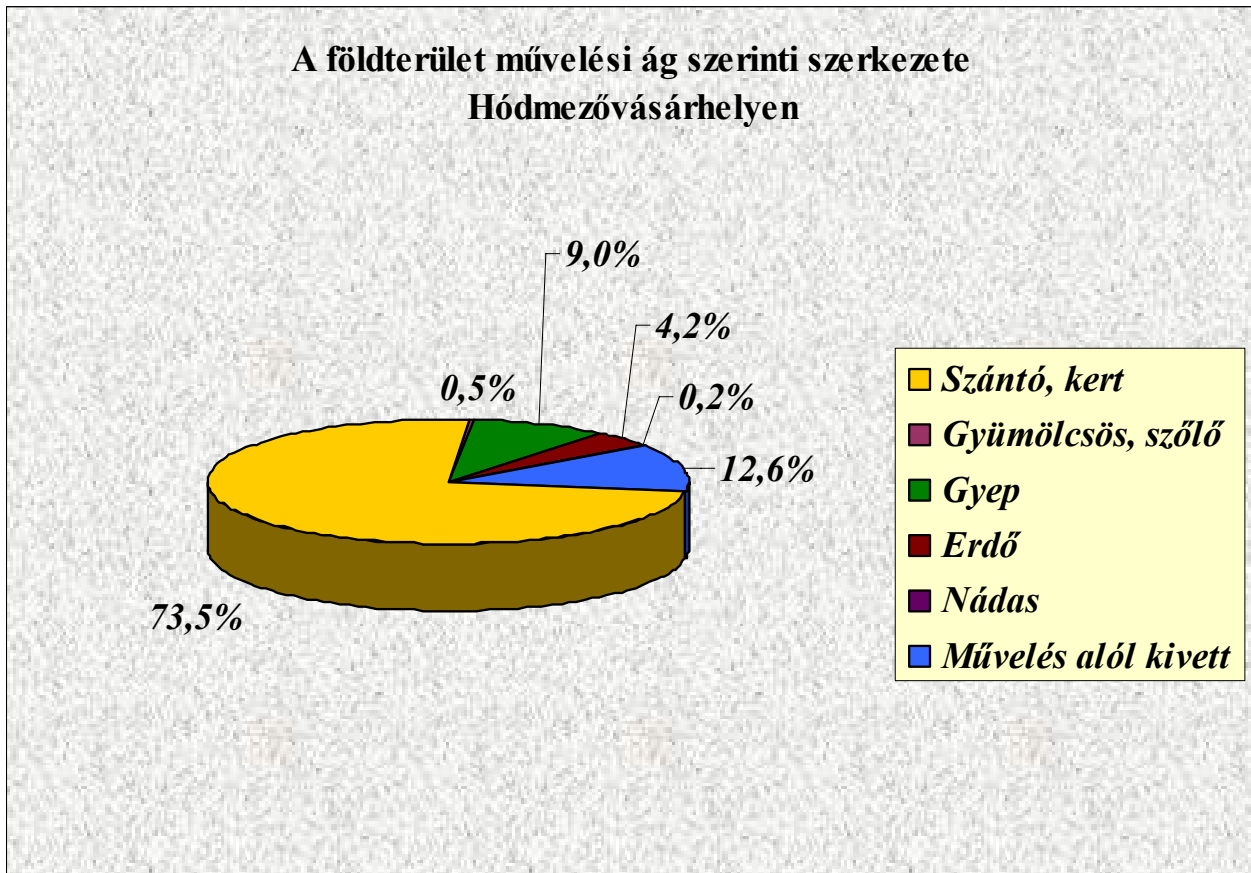
A következő táblázat, illetve diagram részletesen mutatja be a hódmezővásárhelyi földterület nagyságát és az egyes művelési ágak részarányát. (Forrás: Körzeti Földhivatal Hódmezővásárhely, 2009. 03.26.)

A földterület nagysága az egyes művelési ágak viszonyában Hódmezővásárhelyen

Művelési ágak	Fekvések területe ha/m ²			Összesen
	Belterület	Külterület	Zártkert	
szántó	64,9620	35.539,1614	81,0499	35.685,1733
gyep (rét)	3,4823	518,2159	5,1323	526,8305
szőlő	-	51,7729	4,6315	56,4044
kert	-	2,8725	190,5093	193,3818
gyümölcsös	-	74,1619	129,1931	203,3550
gyep (legelő)	28,6561	3830,4726	19,4167	3878,5454
nádas	2,4646	82,5709	0,7328	85,7683
erdő	31,2778	2001,4480	9,4983	2042,2241
kivett	2068,5074	3970,4499	73,9875	6112,9448
halastó	-	-	-	-
fásított terület	0,1099	12,9283	0,3988	13,4370
ÖSSZESEN	2199,4601	46.084,0543	514,5502	48.798,0646

A földrészletek darabszáma a következő:

- Belterület: 15.388
- Külterület: 14.857
- Zártkert: 3837
- Összesen: 34.082

Ha a fenti adatokat megvizsgáljuk, megállapítható, hogy Hódmezővásárhelyen a földterület jelentős része szántóból (73,1 %) és gyepből (9 %) tevődik össze, ezekhez képest a konyhakert, gyümölcsös és szőlő együttes részaránya mindössze 0,9 százalékot képvisel. Összehasonlítva a Dél-Alföld, mint régió, valamint Magyarország összesen adataival a következő eredményt kapjuk:

A földterület nagysága és az egyes művelési ágak részaránya

Megnevezés	Összes földterület, ezer ha	területek aránya, %					
		Szántó és konyhakert	Gyümölcsös, szőlő	Gyep	Erdő	Nádas, halastó	Művelés alól kivett
Hódmezővásárhely	48,8	73,5	0,5	9,0	4,2	0,2	12,6
Dél-Alföld	1845,7	56,7	2,2	12,4	12,2	1,2	15,3
Magyarország	9303,4	49,5	2,0	10,9	19,6	1,0	17,0

A legszembevetőbb különbséget a szántó és konyhakert százalékos arányszámai mutatják. Ha pedig még azt is hozzátesszük, hogy a mezőgazdasági területhez viszonyítva a szántó aránya 88 százalék, a Dél-Alföld 77 százalékos mutatójához képest is kiemelkedő aránynak mondható. Ez a magas arányszám az Európai Unióban is igen kiemelkedő. A FÖMI felmérése szerint a hazai szántóterületek közel 50 százaléka kimagasló agrárpotenciálú, de mintegy 10 százaléka pedig környezeti szempontból kifejezetten érzékeny területen fekszik. Éppen ezért a jövőben számottevő változások várhatók a földhasználat szerkezetében. A szántó- és gyepterület szűkülését a prognózisok szerint az erdő, a kert és a vizes élőhelyek bővülése kompenzálja.

4. A birtokszerkezet alakulása, a földhasználat

A rendszerváltást megelőzően a mezőgazdasági termelés zömét a több ezer hektáros nagyüzemek adták, amelyek mellett fontos, bár nagyságrendekkel kisebb szerepet töltött be a kistermelés. Ez utóbbiak körében a növénytermesztés a saját tulajdonú, többnyire házkörűli kiskertek mellett a háztáji és illetményföld és valamennyi bérelt föld megművelését jelentette. Ezek a birtokok jellemzően néhány ezer négyzetmétert tettek ki. A privatizációs folyamat eredményeként gyökeresen átrendeződött a föld tulajdoni szerkezete.

A rendszerváltást követően nem sokkal került sor a földprivatizációra, amely az állami és szövetkezeti földtulajdonból kialakított kárpótlási és részarány-tulajdoni földalapokra terjedt ki. A szövetkezeti részarány-tulajdon megállapítása a termelőszövetkezettel fennálló munkaviszony tartama, a halmozott személyi jövedelem és a bevitt vagyon együttes figyelembevételével történt. A földkárpótlásra vonatkozó törvényi szabályozás az 1949-es állapot visszaállítására törekedett, s a földtulajdonosok, illetve örökösök kárpótlását célozta meg. A szövetkezeti földalapról a tagok és alkalmazottak úgynevezett nevesítéssel – 30, illetve 20 aranykoronáértékben maximálva – további földtulajdont szerezhettek.

A kilencvenes évek végére az 5,9 millió hektár mezőgazdasági területnek – az Agrárgazdasági Kutató Intézet adatai szerint – már 88 százaléka volt magántulajdonban. A magánszemélyek mellett az állam maradt a másik, még viszonylag jelentős földtulajdonos, amely 1999-ben mintegy 10 százaléknyi termőterületet birtokolt. A maradék elenyésző hányad (2 %) a társas vállalkozások tulajdonát képezte.

Ami az állami földeket illeti, a létrehozott Nemzeti Földalapban lévő, elsősorban a „Földet életjáradékért” program keretében állami tulajdonba került, folyamatosan változó mennyiségű – manapság durván 2 millió hektárryira duzzadt – termőföldet az állam bérbeadás útján részben mezőgazdasági céllal hasznosítja, részben a birtokpolitika egyik szabályozó eszközeként használja a helyi vagy nemzeti célok elérése érdekében.

A következő táblázat a napjainkra kialakult helyi tulajdoni viszonyokat mutatja be. Ha fentebb leírt viszonyokat vizsgáljuk, az összes terület (48.798,0646 ha) 75 százaléka természetes személyek, 17 százaléka az állam, míg a maradék 8 százaléka gazdasági társaságok, szövetek és szervezetek tulajdonában áll. Ha ugyanezt vizsgáljuk csak a termőterület vonatkozásában (42.684,8617 ha) az arányok ugyanebben a sorrendben a következők: 82 százaléka, 16 százaléka és 2 százaléka. Végezetül, ha kifejezetten a mezőgazdasági területeket (40.543,4323 ha) vizsgáljuk, a következő adatokat kapjuk: 85 százaléka természetes személyek, 14 százaléka az állam, míg szinte elenyésző 1 százaléka a táblázatban felsorolt kör tulajdona.

A Magyar Nemzeti Vagyongazdálkodó Zrt. tájékoztatása szerint Hódmezővásárhely területén kezelésében 6278 hektár termőföld található, a FÖMI nyilvántartás alapján. Ezen területek többsége haszonbérelt, kisebb számban ideiglenes földhasználattal hasznosított.

A földtulajdonnal rendelkezők, művelési ágankénti megoszlásban

Művelési ágak	Állami	Szövet- kezeti	Gazdasági társaságok	Egyéb jogi személyek	Önkor- mány-zati	Természetes személyek	Egyházak	Tartós föld- használók	Összesen
	területe(k), ha/m ²								
Szántó	3984,9025	173,7914	20,1185	64,6457	72,3318	31.346,6047	22,7787	-	35.685,1733
Kert	1,7944	0,0975	0,5849	-	1,2546	183,6600	-	5,7323	193,1237
Gyümölcsös	1,8519	-	-	0,1474	0,1831	199,1057	-	2,0669	203,3550
Szőlő	-	0,1407	-	-	-	56,2637	-	-	56,4044
Rét	415,8251	3,4881	0,0739	1,1090	3,0026	102,9219	0,4099	-	526,8305
Legelő	1122,1353	7,9802	55,2532	0,9953	52,4503	2638,9973	-	0,7338	3878,5454
Mezőgazda- sági	5526,5092	185,4979	76,0305	66,8974	129,2224	34.527,5533	23,1886	8,5330	40.543,4323
Erdő	1388,4601	8,8899	89,0243	7,8315	23,1689	507,8877	16,9617	-	2042,2241
Fásított	2,7863	0,1262	0,8698	-	0,4268	9,2279	-	-	13,4370
Nádas	2,5069	-	30,2053	-	3,0180	50,0381	-	-	85,7683
Halastó	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Termő	6920,2625	194,5140	196,1299	74,7289	155,8361	35.094,7070	40,1503	8,5330	42.684,8617
Kivett	1497,6311	558,0449	1037,5461	3,7762	1474,5060	1466,4360	74,6283	0,6343	6113,2029
ÖSSZESEN	8417,8936	752,5589	1233,6760	78,5051	1630,3421	36.561,1430	114,7786	9,1673	48.798,0646

(Forrás: Körzeti Földhivatal Hódmezővásárhely, 2009.04.06.)

A privatizációval felbomlott a föld tulajdoni és használati viszonyainak korábbi relatív egysége. A részarány-tulajdon nevesítése során kevesen kérték önálló ingatlan kialakítását, a többség földterülete nevesített, de osztatlan tulajdon maradt. Sok idős ember, illetve nem mezőgazdaságból élő (városi) jutott ily módon – de kárpótlással is – földhöz, akik frissen megszerzett birtokukat nem tudták vagy nem akarták megművelni. Ezek a területek a korábbi szövetkezetek vagy más bérlők művelésébe kerültek.

A földhasználatra vonatkozó összesítő adatok (ha/m²)

Művelési ág	Természetes személyek	Jogi személyek	Összesen
	földhasználata		
Szántó	19.435,1577	13.424,0711	32.859,2288
Gyep (rét)	184,3508	218,2433	402,5941
Szőlő	34,8819	16,5419	51,4238
Kert	13,5661	2744	13,8405
Gyümölcsös	61,6392	2,7092	64,3484
Gyep (legelő)	1634,5059	1705,8334	3340,3393
Nádas	28,8037	18,1500	46,9537
Erdő	234,8454	1793,1701	2028,0155
Kivett	121,8067	23, 1190	144,9257
Fásított területe	1,2825	9348	2,2173
ÖSSZESEN	21.750,8399	17.203,0472	38.953,8871

(Forrás: Körzeti Földhivatal Hódmezővásárhely, 2009. 04. 06.)

A Körzeti Földhivatal tájékoztatása szerint a földhasználókról, hogy ki és mennyi területet használ, a jelenleg hatályos jogszabályokat figyelembe véve, csupán összesítő adatot tud szolgáltatni, azzal a megjegyzéssel, hogy a fentebb összesített földterületet 1662 földhasználó használja.

A föld bérleti díja Hódmezővásárhelyen 1000-1500 forint/AK, vagy 30-40 kg búza/AK.

5. A mezőgazdaság termelési adatai

A zömében kiváló minőségű termőterület termelési szerkezetében – korábban is, jelenleg is –, a szántóművelés és a hozzá kapcsolódó hagyományos állattenyésztés és állattartás a meghatározó. A rendszerváltást követő birtokszerkezeti átalakulás után a kárpótlás révén kialakult kisgazdaságok, magángazdaságok, östermelők és az átalakult nagygazdaságok – a kialakult tradíciókat követve, a megalapozott szaktudás birtokában – a korábbi termesztési gyakorlatot folytatják. Az agráralkalmasság mutatói alapján, a hódmezővásárhelyi termőföld terület több mint háromnegyede a legmagasabb minőségi kategóriába tartozik, mely arány sokkal magasabb a megyei, de még inkább az országos aránynál.

A régió és a megye átlagához hasonló elaprózott birtokméret (az összes regisztrált szervezet közel 85 százaléka 20 hektár alatti birtokméreten gazdálkodik), a piaci bizonytalanság, illetve a méretgazdaságosság és a mérhetőkonyság elve sürgeti a termelési struktúra átalakítását, hiszen a város és a térség népessége nagy részének megélhetése – még hosszú távon – összefügg a mezőgazdasággal.

5.1. Növénytermesztés

A kiváló termesztési feltételek az intenzív (magas ráfordítás, magas hozam) szántóművelésnek kedveznek. A gazdaságos és jövedelmező szántóföldi gabonatermesztésnek a területnagyság, az optimálisra méretezett eszközellátottság a legfőbb meghatározója. Felmérések szerint Hódmezővásárhely és kistérsége esetében a társas gazdaságok közül 10-12, míg a magángazdaságok közül legfeljebb 50 képes a gazdaságos termelés elvének megfelelni. Az uniós piacon a nagyszámú, kisméretű gazdaságok többsége kevésbé hatékony, a termelési, termesztési szerkezettel, és sok esetben a minőséggel nem versenyképes. További problémát jelent, hogy más jellegű (extenzív termesztés, biogazdálkodás, környezetvédelem) támogatáshoz is kevesen tudnak hozzájutni, mivel egyes pályázatoknál a magas aranykorona-érték hátrányt jelent.

A szántóföldi növénytermesztésben a gabonafélék (kalászosok, kukorica) és az ipari növények (napraforgó, repce, cukorrépa) termesztése a domináns, amelynek nagy hányada takarmány alapanyag. Az egyéb növények termesztése ingadozó. A termőterület alkalmas magasabb értéket adó vetőmag előállítására is, amelynek jó hagyománya van városunkban. Az alapvetően kukorica és búza vetőmag előállítása országosan is jelentős, ami zömében külföldi érdekeltségű vetőmagcégek fajtáinak előállítását jelenti.

Éves szinten változik a termesztett gabonanövények vetésterülete az időjárási és belvíz gondok miatt. Itt meg kell említeni, hogy az Alföld klimatikus hatásai miatt számos hősnappal kell számolni az évek során, ezek a napok a kártevők fejlődésének kedveznek, és a relatív vízhiány miatt a növények gyengülését okozzák. A klimatikus hatások miatt a csapadék eloszlása kedvezőtlen, a tenyészidőszak alatt az összes csapadékmennyiség 40 százaléka hullik le. Az utóbbi években az UV-A,B sugárzás intenzitása megnőtt, káros hatása a növényeknél a párolgás fokozásában nyilvánul meg. A levegő páratartalmára pedig az Alföldön tipikusan előforduló jelenség, a légaszály van hatással, ami szintén a párolgás fokozásában nyilvánul meg.

A szántóföldi növénytermesztésben a búza-kukorica klasszikus vetésváltás terjedt el. Ez a két növénykultúra a legmeghatározóbb a térségben. A szántóterületek jelentős részén ennek a két növénykultúrának a termesztése folyik, mind a magán, mind pedig a nagygazdaságokban. A szántóföldi növénytermesztésben az olajnövények (napraforgó, repce) termesztése jelentős még, bár volumenében a búza-kukorica mennyiségéhez képest kevésbé számottevő.

A vetésszerkezet általában az évek során nem sokat szokott változni, azonban az elmúlt években a térségünk közelében bezártak a cukorgyárak, ezért a cukorrépa termesztése drasztikusan lecsökkent. Néhány évvel ezelőtt még több mint 800 hektáron termesztették a termelők a térségben, 2008-ban viszont csupán 350 hektáron vetettek cukorrépát, amit Kaposvárra kellett elszállítani. A biodízel program viszont élénkítette az őszi káposztarepce és a napraforgó termesztését, ezért e két növény területe némiképp emelkedett.

A fontosabb növények vetésterülete és az átlagtermés 2008. évben

Növény	Vetésterület (hektár)	Megyei vetésterületből elfoglalt arány (%)	Átlagtermés (tonna/hektár)	Megyei átlagtermés (tonna/hektár)
Őszi árpa	2600	16	4,9	4,8
Őszi búza	15.000	21	5,0	5,0
Őszi káposztarepce	1400	13	2,5	2,8
Napraforgó	7600	32	2,8	2,7
Kukorica	14.500	25	6,1	6,1
Cukorrépa	350	80	50,0	50,0
Szója	200	23	2,4	2,38
Fűszerpaprika	220	38	6,7	6,3

(Forrás: Csongrád Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Földművelésügyi Igazgatóság; az adatok Hódmezővásárhely és kistérségére vonatkoznak)

A 2008. év átlagtermés adataiból látszik, hogy több növény esetében a megyei átlagot meghaladó hozamot takarítottak be a termelők. Ez az év a mezőgazdasági termelés szempontjából az időjárás tekintetében átlagosnak mondható mind az őszi, mind a tavaszi vetésű növények esetében. Sajnos az elmúlt évek szeszélyes csapadékeloszlása (vagy aszály, vagy belvív) több alkalommal jelentős termés kiesést okozott.

Bár a földterületeken belül a gyep aránya megközelíti a 10 százalékot, a gyephasznosítás, rét- és legelőgazdálkodás nem kellő színvonalú. A legeltetéssel történő hasznosítás a nagyüzemekhez tartozó, vagy az általuk bérelt gyepterületen megoldott, a magánkézben lévő gyepek fenntartó kezelése és legeltetése még több helyütt rejt lehetőségeket. A gyengébb minőségű területek kivonása következtében a legelő és gyepterületek aránya növekedni fog, így ezeken a területeken a színvonalas legeltetési állattartás feltételeit meg kell teremteni.

A város mezőgazdaságára nem jellemző a szőlő és gyümölcsstermesztés. Területe az összterület 0,5 százaléka, mely 259 hektár nagyságú területből 56 hektár szőlő, 203 hektár gyümölcs. A korábbi termelőségvetkezeti és állami gazdasági birtokban lévő gyümölcstetvények állaga az elmúlt időszakban jelentősen romlott. Ugyanakkor van példa arra, hogy ez elmúlt pár évben néhány egyéni gazdálkodó gyümölcsös telepítésébe kezdett. Az egyetlen jelentősebb szőlőültetvényhez pedig a kistérség egyetlen pincészete és palackozója tartozik. A meglévő gyümölcs- és szőlőtelepítések másik része a külterületeken, zártkertekben lévő kiskertekben található, főként saját szükségletek kielégítését szolgálja.

Hasonlóan az előzőekhez, nem játszik – ahogyan korábban sem játszott – jelentős szerepet a zöldségtermesztés. Az ágazaton belül a szabadföldi öntözéses, szabadföldi öntözés nélküli, illetve az intenzív hajtásos fóliás és üvegházás zöldségtermesztéssel jelenleg csak néhány gazdálkodó egység foglalkozik. A korábban nagyüzemi keretek között folytatott szabadföldi és üvegházi, valamint fóliás termesztés jóformán visszafejlődött, vagy megszűnt, pedig megvan a termesztéshez szükséges adottságok (talaj, geotermikus energia). A szántóföldi zöldségtermesztésben a paprikatermesztés – a fűszerpaprika és piritaminpaprika termesztés – jellemző. Elmondható, hogy Hódmezővásárhely és környéke biztosítja az éves fűszerpaprika termés 40-50 százalékát.

A zöldségtermesztést egyértelműen korlátozó tényezők a stabil piaci háttér és a szerződéses fegyelem hiánya, a termelők közötti lassú integráció és a szűkös, helyben történő feldolgozási, tárolási, csomagolási lehetőségek. Ezek mellett a dél-alföldi konzervipar gyakorlatilag megszűnt, s ez is nagyban hozzájárul a termesztoi kedv csökkenéséhez.

5.2. Állattenyésztés

A kistérség állatállománya, így benne Hódmezővásárhelyé is, hasonlóan a megyei, illetve az országos tendenciához, az elmúlt években minden állatfaj esetében jelentős csökkenést mutat. A csökkenés ellenére a mezőgazdasági struktúrában továbbra is komoly gazdasági és gazdálkodási tényező – a szántóföldi növénytermesztés mellett – az állattartás és tenyésztés.

Bár a térségben az elmúlt időszakban az állatállomány csökkent, illetve számos nagyüzem szakosított állattartó telepe bezárt, több gazdaság képes volt fenntartani és továbbfejleszteni az állattenyésztést. Jelenleg minőség és mennyiség tekintetében – főként a szarvasmarha és sertés ágazatban – a Hódmezővásárhelyen található 10-15 nagygazdaság a leginkább meghatározó a kistérségben. Az állattenyésztés színvonala, a minőség és a hozam országos szintű, sőt néhány nagyüzem esetében országosan is kiemelkedő.

A kis- és magángazdaságok többsége a negatív piaci hatások, az alacsony termelői árak, a felvásárlási bizonytalanság következtében adódó likviditási gondok miatt, nehezen képes az állatállomány korszerűsítésére, így a minőségi áru előállítására.

A szarvasmarhatartásban és tenyésztésben csaknem kizárólag a tejhasznosítású fajták (Holstein és különböző keresztezett fajták, valamint magyar tarka) a meghatározóak, mind a nagyüzemi, mind pedig a magánszektorban. Az állomány 76 százaléka a 13 nagyüzemi szarvasmarha telepen található, ahol a minőségi tejelőállítás, kezelés, hűtés és tárolás korszerű technológia eszközei adottak.

Az 1-5 darab állatot tartó magángazdaságokban a hagyományos körülmények között előállított tejet gyűjtőcsatornákon vásárolja fel a feldolgozó, aki gyakran minőségi kifogások miatt alacsony árat fizet. A tejtermelők nagyobb részének viszonylag kedvezőbb a helyzete, mert az általuk létrehozott értékesítő és beszerző kft. biztonságot jelent a termelt tej felvásárlására; az ár jelenleg 62 forint/liter. Ugyanakkor ezen szerveződési körön kívül lévőknek a helyzete sokkal kilátástalanabb, mert a feldolgozók egy része még szerződést sem hajlandó kötni a tehenet tartókkal. Ugyanakkor uniós szinten mintegy 6 millió szarvasmarha kivágására lenne szükség, ami a tej felvásárlási árára is felhajtó erőt jelent, de az ágazattal foglalkozóknak nincsenek illúziói azzal kapcsolatban, hogy az állatállomány zömét ez nem a keleti régióban érinti majd.

A hódmezővásárhelyi kistérség a szarvasmarhatartás, tenyésztés és tejtermelés szempontjából – megyei és regionális szinten is – kiemelkedő szerepet tölt be. A megyei szarvasmarha állomány 20-25 százaléka ebben a kistérségben található, a megye tejellátásához mintegy 30 százalékban járul hozzá.

A sertésenyésztés helyzete a megyei és az országos állapothoz hasonló. A sertésállomány az elmúlt időszakban az igen változatos árak hatására jelentősen változott. Míg a kilencvenes évek elején a mély hullámvölgy hatására a sertésállomány nagy hányada kivágásra került, az utóbbi néhány évben megfigyelhető alacsony felvásárlási ár nem eredményezett hasonló mértékű állománycsökkenést. A megyei sertésenyésztés közel 15-20 százalékát a hódmezővásárhelyi kistérség biztosítja. Az állomány nagy része Magyar Nagyfehér, Belga Lapály és Durok ke-

resztezés. Városunk sertésállományának 85 százalékát 12 nagyüzemi sertéstelep állítja elő. Az itt előállított sertések az EUROP minőségi osztály alapján jó minőségű, magas színhústartalmúak. Ez 50-52 százalékos színhústartalmat jelent, de van 56-58 százalékos színhústartalmat előállító üzem is.

A jelenlegi felvásárlási ár (300-320 Ft), a szerződéskötések hiánya, a kényszerből beállított gyenge minőségű kocák szaporulata a magángazdálkodó helyzetét drámaian nehezíti. Sajnálatos módon a korábbi nagy felvásárló (PICK Zrt.) tulajdonosváltásai sem kedveztek a sertéstartásnak, rendkívül sok magángazdálkodó hagyott fel a sertéstartással az elmúlt években. A közelmúlt vezetői hírei pedig a sertésinfluenzáról szólnak, ami szintén nem kedvez az ágazatnak.

A juhállomány drasztikus csökkenése – az ország más területeihez hasonlóan – itt is megfigyelhető. A juhállomány zöme a magánszektorban található (69 százalék). A jelenlegi állomány többszöröse is eltartható lenne a meglévő legelő területeken, de az értékesítési nehézségek, a gyapjú alacsony világpiaci ára és az alacsony színvonalú tejfeldolgozás nem kedvez ennek az ágazatnak. Ugyanakkor a fejlesztés mellett szól a meglévő gyepterület, az extenzív területhasznosítás és a hozzákapcsolódó támogatás, valamint az öko-gazdálkodásban rejlő lehetőségek.

Városunkban a lóállomány tekintetében a nagyüzemi lótartás gyakorlatilag megszűnt. Hódmezővásárhelyen főleg hobbylovakat tartanak, létszámuk kb. 280 darab.

Ami a baromfitartást illeti, 34 nagyüzemi baromfitelep van regisztrálva, többségük szezonális jelleggel működik. Az elmúlt évben ezeken a telepeken volt az állomány 83 százaléka. A baromfitartásnak egyébként nagy hagyománya van, mégis drasztikus csökkenés történt az utóbbi években, különösen a broiler csirke esetében. A magángazdálkodókat tekintve a baromfiállomány alapvetően a helyi fogyasztást elégíti ki. Ez az ágazat is értékesítési gondokkal küzd, szerződés nélkül senki sem vállalkozik termék-előállításra.

A méhészetek mintegy 3000 méhcsaláddal foglalkoznak, azonban a kedvezőtlen piaci árak, valamint az olcsó, de gyenge import termékek miatt értékesítési gondokkal küzdenek.

Hódmezővásárhely közigazgatási területén folyó állattartás

Állat fajtája	Nagyüzemekben	Magángazdaságokban
	tartott állatok száma (darab)	
Ló	-	280
Szarvasmarha	7743	2438
Juh	1591	3500
Sertés	19.984	2904
	ebből koca: 1980	ebből koca: 363
Baromfi	740.000	150.000
	ebből broiler csirke: 636.000	
Méh (család)	-	3200

6. Az agrárgazdaság szereplői

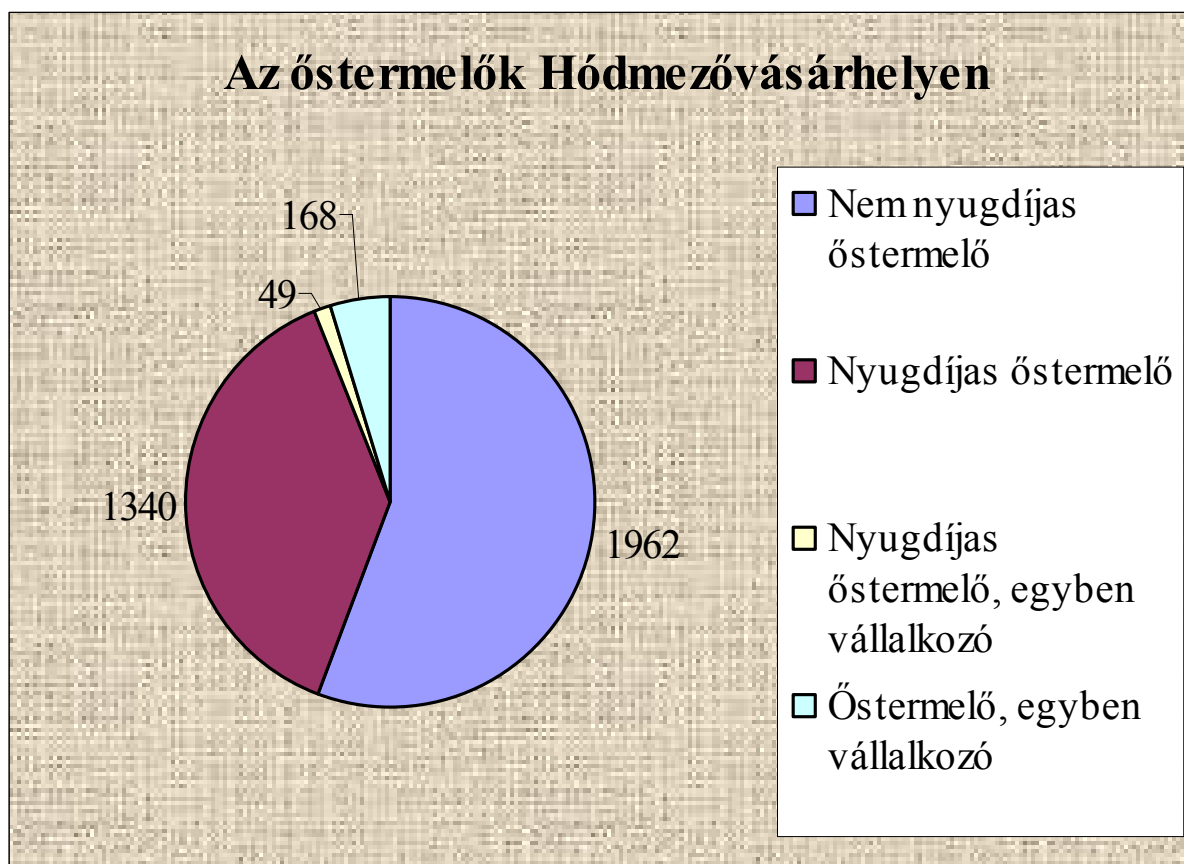
A magyar mezőgazdaság a gazdálkodási formák tekintetében a legszínesebb ágazatnak tekinthető a nemzetgazdaság egészében. Az Európai Unió tagállamainak többségétől is eltér üzemszerkezetű, a vállalkozások valamennyi formája megtalálható benne. Sajátosságként említhető a kétpólusú gazdaság szerkezet, amit a nagyobb méretű gazdaságok és a kisüzemek jelentenek.

Nagyon fontos adat, hogy országosan 619 ezer egyéni gazdaság (háztartás) vesz részt a termelésben. Az egyéni gazdaságok sokaságát az EU statisztikai számbavételi módszere magyarázza. Ennek megfelelően például az évente legalább egy sertést meghizlaló háztartás is egyéni gazdaságnak minősül. S bár számuk csökkent az elmúlt években, de kisebb vagy nagyobb mértékben a magyar háztartások csaknem egyharmada-egynegyede érintett a mezőgazdaság ügyében.

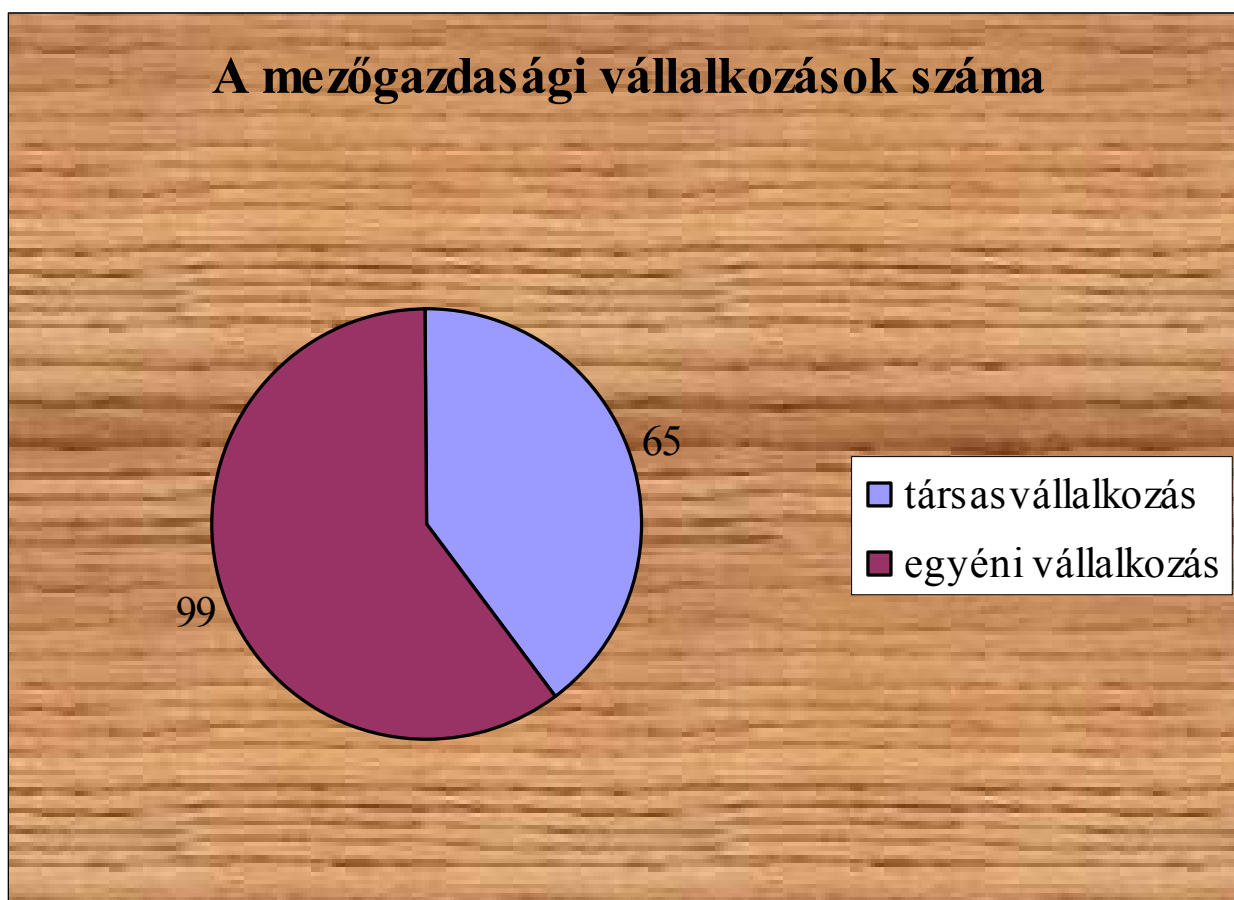
Ha a fenti tényeket alapként elfogadjuk, városunk esetében hasonló sajátosságokat figyelhetünk meg.

Városunk közel ötvenezer lélekszámú lakosságából – a rendelkezésre álló információk szerint – közel 3500 fő tevékenykedik östermelőként, valamint több mint 150 mezőgazdasággal foglalkozó vállalkozás is van.

Az östermelők megoszlása az alábbiak szerint alakul:

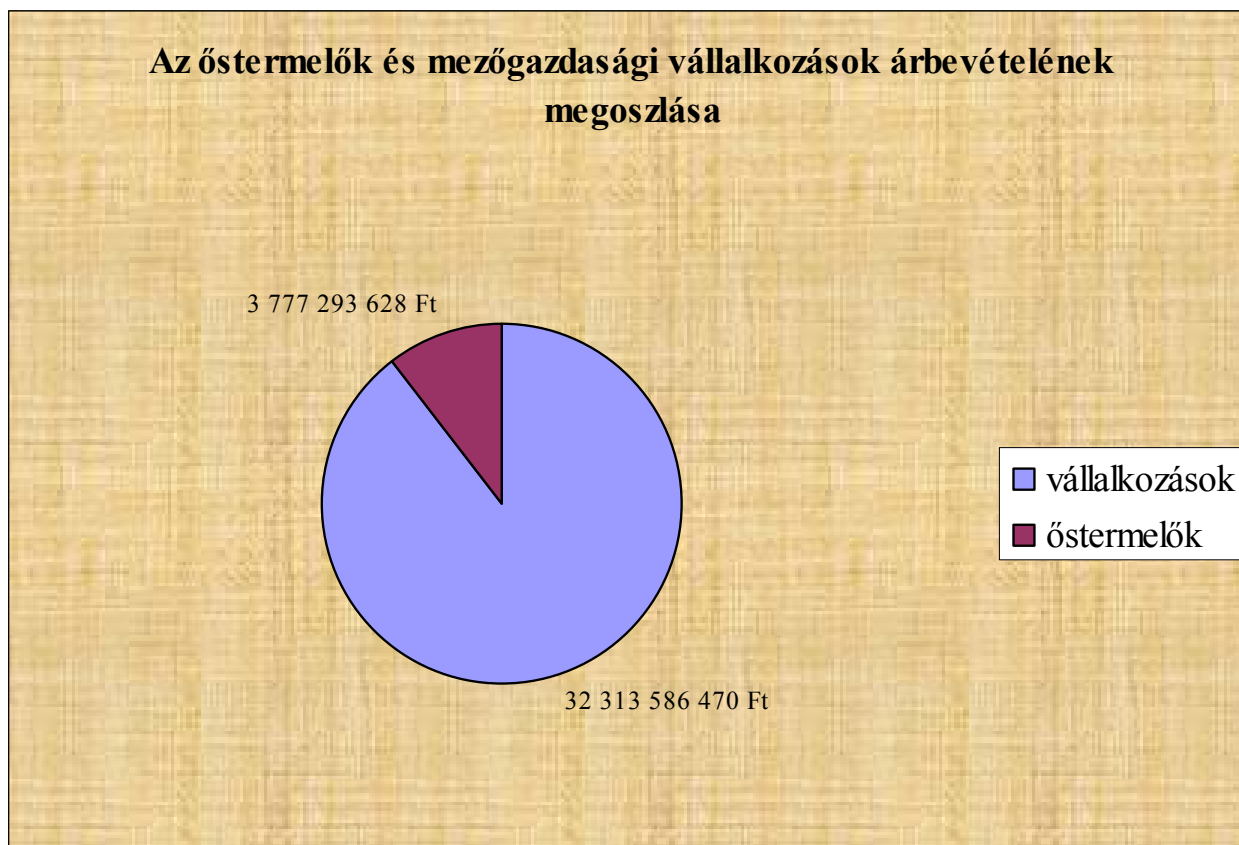

A mezőgazdasági vállalkozások számát az alábbi diagram ábrázolja:

Az őstermelők és mezőgazdasági vállalkozások árbevétele

Árbevétel	Őstermelők	Százalékban	Vállalkozások	Százalékban
0-500 e Ft	2591	73,6	56	34,1
500.001-1 m Ft	245	7,0	10	6,2
1.000.001-5 m Ft	485	13,8	29	17,7
5.000.001-10 m Ft	128	3,6	16	9,7
10.000.001-	70	2,0	53	32,3
Összesen	3519	100	164	100

A fenti adatokat vizsgálva az is megállapítható, hogy a mezőgazdasági vállalkozások közül 19 vállalkozás termelte meg a megadott árbevétel 95,1 százalékát, azaz megközelítőleg 31 milliárd forintot. Ez a vállalkozások 11,6 százaléka. Az őstermelők közül a 10 millió forintos árbevételt meghaladók száma 70, az őstermelők összlétszámához viszonyítva megközelítőleg 2 százalék. Mindenképpen megemlítendő, hogy ez a 2 százalék termelte meg az őstermelői árbevétel 1/3 hányadát, 1.405.348.469 Ft összeget.

A TЭСZ-ek szerepe

Az európai agrárintegrációs struktúrában fontos szerepet játszanak a termelői értékesítő szervezetek (TЭСZ). Az Európai Unió zöldség-gyümölcs piacsabályozása ugyanis ún. „laza piacsabályozás”. Nincsenek termelési korlátozások, kvóták. A megtermelt áru korlátozás nélkül forgalomba hozható, de a rendelkezésre álló támogatások az ágazatban kizárólag a TЭСZ-eken keresztül folyósíthatók. A gazdasági szükségszerűség hatására 2005 elejéig 100 TЭСZ alakult az országban. Számuk mára ugyan 60 alá csökkent, de ez elsősorban összeolvadásoknak tudható be. A termelői bázis még növekedett is. A TЭСZ-ek 2007-ben 29,6 milliárd forint értékű tagi árut forgalmaztak. A hazai zöldség-gyümölcs termelés értékesítésének mintegy 15 százaléka a TЭСZ-eken keresztül történik. A korábban kisméretű TЭСZ-ek az évek során versenyképes nagyságúra erősödtek.

A gyümölcs és zöldségpiachoz kapcsolódó fenntartható működési programokra vonatkozó nemzeti stratégia deklarálja, hogy a magyar zöldség-gyümölcs termelés stratégiájában továbbra is első helyen szerepel a termelői szervezetek megerősítése, hiszen rajtuk keresztül növelhető az ágazat technikai és technológiai színvonala, létrehozható az ágazati szaktanácsadás. A termelői szervezetek igényei alapján létrejöhet a piaci szemléletű alkalmazott kutatás és szakem-

berképzés. Általuk erősíthető az őstermelői tevékenység sajnálatosan alacsony szintű átláthatósága és kialakítható az ágazatspecifikus marketingtevékenység. A termelői szervezetek megerősödése nem csak az egyre növekvő friss piac fejlődését segítené, hanem a - jelenleg többségi külföldi tulajdonban lévő - feldolgozóipar érdekeltségét is növelnék a magyar termékek iránt.

A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium honlapján (www.fvm.hu) található TÉSZ-ek listája szerint 2009. március 01. napján 34 elismert termelői szervezet, illetve 36 előzetesen elismert zöldség-gyümölcs termelői csoport működik. Az elismert TÉSZ-ek között hét Csongrád megyében, közülük pedig egy Hódmezővásárhelyen (Gorzai Paprika Termelő és Értékesítő Szövetkezet) működik.

Az EU célja a zöldség- és gyümölcs kínálat koncentrációja, amit termelői szervezetek létrehozásának ösztönzésével kíván elérni. A közösségi szabályoknak megfelelően Magyarországon is kizárólag a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium (FVM) által elismert termelői szervezetek juthatnak bármilyen EU-, illetve nemzeti forrásból finanszírozott támogatáshoz.

Az ún. végleges elismerés elérésének megkönnyítésére a Közösség már az előzetesen elismert zöldség-gyümölcs termelői csoportoknak is támogatást biztosít, ha a tagállam a társfinanszírozáshoz szükséges nemzeti forrást biztosítja. A létrehozásukkal és működésükkel összefüggő költségeik fedezéséhez igényelhető támogatás elérheti az árbevétel akár 10%-át is, míg az elismerési tervükben szereplő beruházások költségei közel 55%-ának megfelelő támogatást kaphatnak.

Az elismert termelői szervezetek az FVM által jóváhagyott működési alapjukhoz kapcsolódóan jogosultak támogatásra. A működési programokat a termelői szervezeteknek maguknak kell kidolgozniuk. Ezzel 3–5 évre kijelölhetik fejlődésük főbb irányait, céljait, amelyek eléréséhez szükséges beruházásokat a saját működési alapjukból kell finanszírozniuk, amely – az új zöldség-gyümölcs közös piaci szervezet reformja által – kiterjedhet az ágazatot sújtó sorozatos piaci válság kezelése érdekében megvalósított (az FVM által jóváhagyott működési programban foglalt) válság-megelőzési és-kezelési intézkedések finanszírozására is.

Az egyetlen helyi elismert TÉSZ 2002. november 22-én 99 alapító taggal alakult meg azzal a céllal, hogy tagjai gazdálkodási tevékenységét összehangolja, elérje, hogy tagjai piaci pozíciója a szövetkezés és egymás segítése révén erősödjék, értékesítési-piaci helyzete biztosabbá váljék, illetve tagjai minél gyorsabb és hatékonyabb, korszerű üzleti és egyéb ismeretekhez jussanak termelő tevékenységük végzéséhez. A szövetkezetnek jelenleg 186 tagja van, jegyzett tőkéje 4.400 e Ft. A szövetkezet fűszerpaprika termeltetéssel, értékesítéssel, termelés integrációjával foglalkozik. 2004. és 2008. december 31. között előzetesen elismert termelői csoportként működött, TÉSZ-ként történt elismerésüket az FVM a 25. számon hagyta jóvá, 2009. január 01. napjával.

Az Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program eredményei városunkban

A Strukturális Alapok felhasználásának általános szabályait meghatározó 1260/1999/EK Tanácsi Rendelet értelmében az 1. Célkitűzés hatálya alá tartozó régiókban és országokban, azaz azokban a lemaradó régiókban, ahol az egy főre jutó GDP nem éri el a közösségi átlag 75 százalékát, az EU által meghatározott tervezési időszakokra vonatkozóan a tagállamnak stratégia dokumentumot, Nemzeti Fejlesztési Tervet (NFT) kell készítenie, amihez kapcsolódik az Európai Bizottság által elkészített Közösségi Támogatási Keret. (KTK). Magyarországon a KTK

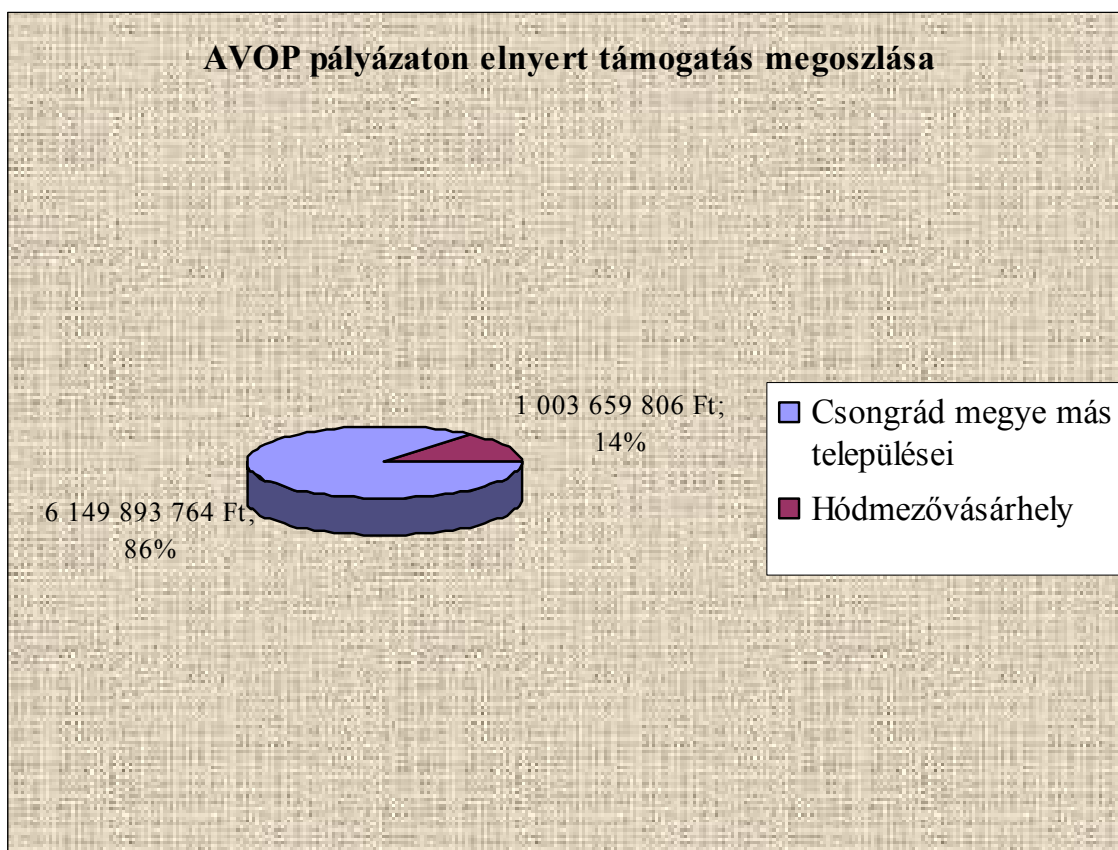
több operatív programon keresztül valósul meg, amelyek egyike az Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program (AVOP).

Az AVOP a mezőgazdasági és a vidéki térségek helyzetének elemzését, a célokat és a fejlesztési irányokat meghatározó stratégiát, valamint az intézkedések céljának és tartalmának rövid összegzését foglalja magába.

Az AVOP specifikus céljai a mezőgazdasági termelés és élelmiszer-feldolgozás versenyképességének javítása, a vidék felzárkóztatásának elősegítése. E célokat a következő prioritások fejezik ki:

1. Prioritás: A versenyképes alapanyag-termelés megalapozása a mezőgazdaságban
2. Prioritás: Az élelmiszer-feldolgozás modernizálása
3. Prioritás: Vidéki térségek fejlesztése

Az AVOP pályázati rendszerben, az Egységes Monitoring és Információs Rendszer alapján, 2008. évi állapotnak megfelelően Csongrád megyéből 404 db sikeres pályázat született, összesen 7.153.553.570 Ft összegben. A sikeres pályázatok 9,4 százaléka, szám szerint 38 db hódmezővásárhelyi pályázókat érint, 1.003.659.806 Ft összegben. Az alábbi diagram az elnyert támogatási összeg megoszlását szemlélteti.

A következő táblázat pedig a nyertes hódmezővásárhelyi pályázókat sorolja fel, a projekt megnevezésével és az az elnyert támogatás összegével.

Pályázat azonosító	Pályázó neve	Projekt megnevezése	Elyert támogatás Ft
AVOP-1.1.1.-2004-12-0014/0.7	Hódagro Rt.	Almostrágyatároló műtárgy építése	29.442.523
AVOP-1.1.1.-2005-02-0018/0.7	Vásárhelyi Róna Mezőgazdasági és Szolgáltató Kft.	Trágyatároló építése	21.776.127
AVOP-1.1.1.-2005-04-0001/0.7	Gorzsa Mezőgazdasági Zrt	Központi szarvasmarhatelep fejőházi szennyvíz átmeneti tározó építése	11.655.307
AVOP-1.1.2.-2004-10-0068/0.7	Hód-Mezőgazda Zrt.	Terménytároló létesítése	90.000.000
AVOP-1.1.2.-2005-03-0074/0.7	Hódagro Rt.	Gabonasiló építése	90.000.000
AVOP-1.1.2.-2005-03-0237/0.7	Asztag 2000 Kft.	Magtár a Kutasi úton	37.257.302
AVOP-1.1.2.-2005-04-0002/0.7	Asztag 2000 Kft.	Maczelka magtára	75.974.066
AVOP-1.1.3.-2004-06-0039/0.7	Zsilinszky és Társai Beszerző, Értékesítő és Szolgáltató Szövetkezet	Gépbeszerzés	8.379.394
AVOP-1.1.3.-2004-06-0040/0.7	Hód-Mezőgazda Zrt	Gépbeszerzés	7.703.406
AVOP-1.1.3.-2004-06-0044/0.7	Vásárhelyi Róna Mezőgazdasági és Szolgáltató Kft.	Gépbeszerzés	9.428.736
AVOP-1.1.3.-2004-08-0152/0.7	Hód-Mezőgazda Zrt.	Gépbeszerzés	26.100.494
AVOP-1.1.3.-2004-08-0153/0.7	Hód-Mezőgazda Zrt.	Gépbeszerzés	14.850.989
AVOP-1.1.3.-2004-08-0154/0.7	Hód-Mezőgazda Zrt.	Gépbeszerzés	28.928.571
AVOP-1.1.3.-2004-08-0156/0.7	Hód-Mezőgazda Zrt.	Gépbeszerzés	15.082417
AVOP-1.1.3.-2004-08-0157/0.7	Hód-Mezőgazda Zrt.	Csongrád m. kirendeltség	28.879.615
AVOP-1.1.3.-2004-08-0158/0.7	Hód-Mezőgazda Zrt.	Gépbeszerzés	90.000.000
AVOP-1.1.3.-2004-08-0160/0.7	Hód-Mezőgazda Zrt.	Gépbeszerzés	28.681.319
AVOP-1.1.3.-2004-09-0007/0.7	Török Zoltán	Gépbeszerzés	30.932.626
AVOP-1.1.3.-2004-09-0343/0.7	Hód-Mezőgazda Zrt.	Accord Optima 12 soros vetőgép beszerzése	8.085.164
AVOP-1.1.3.-2004-09-0377/0.7	Hód-Mezőgazda Zrt.	Gépbeszerzés	76.425.823
AVOP-1.1.3.-2004-09-0379/0.7	Hód-Mezőgazda Zrt.	Alacsony talajnyomású erőgéppark korszerűsítése	35.703.296
AVOP-1.1.3.-2004-10-0114/0.7	Gyömrei Antal	Gépbeszerzés	2.868.131
AVOP-1.1.3.-2004-10-0123/0.7	Deák Pál	AMAZONE gyártmányú munkagépek beszerzése	6.397.867
AVOP-1.1.3.-2004-10-0237/0.7	Gorzsa Mezőgazdasági Zrt	Növénytermesztési gépfeljesztés	28.343.076
AVOP-1.1.3.-2004-10-0439/0.7	Pál András	Traktor és kukorica vetőgép beszerzése	9.532.582
AVOP-1.1.3.-2004-10-0450/0.7	Szénási Ernő	Új mezőgazdasági munkagépek beszerzése	5.319.395
AVOP-1.1.3.-2004-11-0178/0.7	Hódagro Rt.	Erő és munkagépek beszerzése	52.684.615
AVOP-1.1.5.-05/1.-2006030004	Soós László	Csepegtető öntözés kiépítése vásárhelyi tanyán	2.210.433
AVOP-1.4.1.-2005-01-0003/0.7	Meszes Mónika	Épesskert	6.361.950
AVOP-1.4.1.-2005-02-0010/0.7	Králik Emese Virág	Növényház korszerűsítése	7.522.531
AVOP-1.4.1.-05/1.-2006030008	Dura Anita	Új gazdaság indításához termőföld és gép vásárlás	7.650.000
AVOP-3.1.4-05/1.-2006020003	Czifra József	Cserépkályha, kemence előkészítő és bemutató műhely kialakítása	4.725.180
AVOP-3.2.12-05/1.-200602001	Hód-Mezőgazda Zrt.	Belvízcsatorna rekonstrukció	67.098.000
AVOP-3.2.21.-2004110064/0.7	HMJV Önkormányzat	Útépítés	26.624.953
AVOP-3.2.21.-2004110066/0.7	HMJV Önkormányzat	Útépítés	39.750.000
AVOP-3.2.21.-2004110067/0.7	HMJV Önkormányzat	Útépítés	54.750.000
AVOP-3.2.21.-2004120002/0.7	HMJV Önkormányzat	Útépítés	49.946.999
AVOP-3.2.23.-2004120006/0.7	HMJV Önkormányzat	Állatvásártér építése	25.000.000

Agrár-környezetgazdálkodási támogatás

Ez a jogcím 40, az alábbiak szerint csoportosítható célprogramot foglalja magába:

- **Agrár-környezetgazdálkodás: alapprogramok** (alapszintű szántóföldi célprogram, tanyás-gazdálkodás célprogram, méhlegelő célú növénytermesztési célprogram, alapszintű gyepgazdálkodási célprogramok és őshonos és magas genetikai értéket képviselő állatok tartásának támogatása célprogramok) és egyéb élőhely programok (vizes élőhelyekhez kapcsolódó célprogramok)
- **Integrált növénytermesztés:** integrált szántóföldi növénytermesztési célprogram (szántóföldi és zöldségnövények termesztése), integrált ültetvény célprogram)
- **Ökológiai gazdálkodás:** ökológiai szántóföldi (zöldségnövény is) növénytermesztési célprogram (szántóföldi- és zöldségnövények), ökológiai gyepgazdálkodási célprogram, ökológiai ültetvény célprogram, ökológiai állattartás célprogramok)
- **Érzékeny Természeti Területek célprogramjai** speciális, alacsony ráfordítású, a biológiai sokféleség megőrzését és javítását elősegítő gazdálkodási, elsősorban szántóföldi és gyepgazdálkodási művelési módszerek támogatására.
- **Kiegészítő agrár- környezetgazdálkodási célprogramok**, elsősorban az alapprogramokhoz kapcsolódó, továbbá az integrált és az ökológiai célprogramok kiegészítésére igénybe vehető támogatásra.

A célprogramokban résztvevőknek 5 évre (a hosszú távú, környezetvédelmi célú területpihenetetés esetében 20 évre) kötelezettséget kellett vállalniuk a támogatás feltételeinek betartására. Az elfogadott kérelmek esetében kifizetési kérelem benyújtásával évente hívható le a támogatás.

A támogatás mértéke a vállalás jellegétől, tartalmától, a vállalt célprogram végrehajtása kapcsán felmerülő bevételkieséstől és többletköltségektől függ.

A támogatás mértéke – a célprogramtól függően – területalapú célprogramok esetében 39,00 - 396,00 €/ha/év, az állatállomány-alapú célprogramok esetében 0,25-119,00 €/egyed/év értékek között változik.

Területalapú támogatások

Területalapú,- és ahhoz kapcsolódó támogatást az alábbi jogcímenek lehet igényelni:

Egységes területalapú támogatás

Az Európai Unió által finanszírozott egységes területalapú támogatás (Single Area Payment Scheme -SAPS) a föld hasznosításától függetlenül kérhető a közösségi jogszabályok által meghatározott területekre. A támogatás jogosultja a föld hasznosítója (az a gazdálkodó, aki a hasznosított területek vonatkozásában a hasznosítással összefüggésben felmerülő költségeket, illetve kockázatot viseli). Az uniós közvetlen támogatások forrása a folyó 2008/2009. támogatási évre az „EU-15-ök” farmereit megillető ilyen célú támogatások szintje 50 százalékanak megfelelő összeg. Ezt az úgynevezett SAPS területtel (bázisterülettel) elosztva adódik a maximális hektáronkénti támogatás (ez utóbbi hektáronkénti támogatás csökkenhet a visszaosztási ráta értékével). A támogatás mértékét FVM rendelet határozza meg. Az átváltási árfolyamról az EU rendelkezik.

Kiegészítő támogatás

Azon gazdálkodók, akik olyan meghatározott növénykultúrákat termesztnek, amelyek az „EU-15-ök” esetében is támogatást élveznek, kiegészítő növénytermesztési támogatást is igényelhetnek. E támogatások forrása a nemzeti költségvetésből származó azon összeg, amellyel a SAPS-támogatás (pénzügyi keret) 30 százalékponttal kiegészíthető.

A 2007/2008. támogatási évtől kezdődően az EU mezőgazdasági reformja következtében termeléshez kötött és termeléstől elválasztott támogatási formák léptek be. A 2008. támogatási évben továbbra is bizonyos növénytermesztési kiegészítő támogatások termeléstől teljesen elválasztott módon, illetve bizonyos támogatások részben vagy teljes egészében termeléshez kötött módon igényelhetők

2008. évben a következő növénykultúrák (növénykör) részesülhettek kiegészítő támogatásban:

- gabonafélék, olaj-magvak-, fehérje- és rostnövények (a „GOFR növények”), komló, továbbá a támogatott szárított takarmányok alapjául szolgáló növények, valamint egyes vetőmagvak, továbbá bizonyos hüvelyes növények
- rizs
- dohány (Virginia és Burley fajtacsoport),
- héjas gyümölcsűek (dió, mogyoró, mandula)

A fenti támogatások közül a termeléshez kötött módon nyújtható támogatási formákat a területet hasznosító azon mezőgazdasági termelő igényelheti, aki az annak igénybevételéhez kapcsolódó kötelezettségek teljesítésével összefüggésben felmerülő költségeket és kockázatot viseli.

Egy adott gazdasági évben bármely megművelt mezőgazdasági parcellára egy jogcímen (így területalapú támogatásokra is) csak egy támogatási kérelem nyújtható be. Támogatás 1 hektárnál kisebb támogatható területre nem igényelhető, s ezen belül egy parcella támogatható mérete nem lehet kisebb 0,3 hektárnál. Kivételt képeznek a szőlő- és gyümölcsültetvények, amelyek esetében már 0,3 hektáros támogatható terület is jogosult a támogatásra.

A Csongrád Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Földművelésügyi Igazgatóságának tájékoztatása szerint 2008. évben 1096 termelő igényelt területalapú támogatást, ami az € árfo-lyamtól függően 40-50 ezer forint hektáronkénti támogatást jelentett.

Tisztelt Közgyűlés!

Kérem Önöket, hogy a tájékoztatót szíveskedjenek megtárgyalni és elfogadni.

Hódmezővásárhely, 2009. május 07.

Dr. Lázár János
polgármester